

ተመሃርቲ ቤት ትምህርቲ ነርስ

ብንጉሰ ሃይለ (መንሰዓይ)

15 March 2021

ቅድሚ ሕጂ ብዛዕባ እተን ንመጀመርያ ጊዜ ብሪካሞ ባንዲራ ኤርትራ ብምስራሕ ንተ.ሓ.ኤ. ዘበርከታ ደቂ ከረን አዋልድ ሓንቲ ሕጽር ዝበለት ዛንታ አቕሪቦ ነይረ ። ሎሚ ከአ ምስ ሓውትና ለተኪዳን ዛይድ ሓንቲ ካብ ተመሃርቲ ቤት ትምህርቲ ነርስ አስመራ ብዘገበርኩዎ ዕላል መሰረት ሓንቲ ቁምነገር ዝሓዘለት ዛንታ እትጋብዝ ጽሕፍቲ ሒዘልኩም ቀሪቦ እነኹ ። እዘን ናይ መጻኢ እወንታዊ ዕድለን ዋሕሰ ንዝኾነ ትምህርቲ ሕክምና ብምቑራጽ ፣ ብውልቃዊ ዘይኮነስ ብጉጅለ ደረጃ ብዘገበራኡ ውሳኔ ናብ ሜዳ እተሰለፉ 9 ተባዓት ተመሃርቲ ቤት ትምህርቲ ነርስ አስመራ እምበኣር እዘን ዝሰዕባ ኢያን ።

1. ለተኪዳን ዛይድ
2. አበባ ዳኘው
3. ሸዋ አብርሃ
4. ግደይ ሃብተጸን
5. ለተኪዳን ወልደ ገብርኤል
6. ረዛን ወልደሊባኖስ
7. ሕይወት ፍትዊ
8. ሳራ ሙሳ
9. ለተብርሃን ካሕሳይ

እዚ እዘን ተመሃርቲ ሕክምና አዋልድ ንሜዳ ዝወጸሉ ጊዜ ፣ ጀነራል ጉይትኦም ገብረዝጊ ናይ ፖሊስ ኤርትራ ላዕለዋይ አዛዚ ምስ ፋዳኢን ተ.ሓ. ኤ. ብምርድዳእ ንሜዳ ዝወጹሉ ኮምኡ'ውን ሓውና ሃይለ አበራ ናይ ውሽጣዊ ስርዓት ተ.ሓ.ኤ. ጉጅለ ቍ. 707 አቦ መንበር ፣ ብኣይ ብናይ ቃልሲ ብጻዩ ንጉሰ ሃይለ (መንሰዓይ) ተሰንዩ ፣ ብተ.ሓ.ኤ. ብእተዋህቦ መምርሒ መሰረት ንግምብቆ ብምኻድ ምስ ጀነራል ጉይትኦም እተራኸበሉ ጊዜ ኢዩ ። አነ ንጉሰ ሃይለ (መንሰዓይ) ግን ዋላኳ ንሃይለ አሰንዩ ንግምብቆ እንተኸድኩ ብናይቲ ቦታ ሓለፍቲ ሰራዊት ካልእ ሰራሕ ሰለ እተዋበኒ ፣ ምስ ጀነራል ጉይትኦም ኣይተራኸብኩን ። እዚ ናይዘን 9 ተመሃርቲ ታሪኽ ካብቲ ብመንእሰያት 70ታት እተፈጸመ ብዙሕ ዘኩርዕ ተግባራት ሓደ ኢዩ ። ሰለዚ ዝዘን ዋዕሮታት ኣሓት እዚአተን ኣብ ዝጠዓመን ጊዜ ቃለ መጠይቕ ንኸግብርኤን ንመራኽቢ ብዙሓን ኤርትራ ለበዋይ አቕርበለን ።

ሓውትና ወይዘሮ ለተኪዳን ዛይድ ከም ዘዘንተወትለይ እዘን ትማሊ ተመሃርቲ ዝኸበራ መንእሰያት እዚአተን ሎሚ ኣደታት ኩይነን ኣለዋ ። ወይዘሮ ለተኪዳን ንኣብነት ምስ ኣቶ ጉዑሽ ክፍለ በዓል ቤታን ምስ ደቃን ኣብ ሃገር ጀርመን ድራይ ኣይሸ ኣብ እትበሃል ዓፄ ብጽቡቕ ትነብር ኣላ ። በዓል ቤታ እውን ተጋዳላይ ተ.ሓ. ኤ. ዝነበረ ወረጃ ሰብ ኢዩ ።

አብቲ ንምጽሓፍ ዘበገሰኒ ኣርእሱቲ ክኣቱ ። ባዕላ ከም ዘዘንተወትለይ ለተኪዳን ብ6.10.1955 ዓ.ም.ፈ. ተወሊዳ ። ብአቦ ንል ዛይድ ብአደ ንል ምሕረት ኢያ ። ዓዳ ኣፈልባ (አከለ ጉዛይ) ኢዩ ። ኣፈልባ ፣ እቶም ፍሉጥ ንሰራሕ ሕክምና ብልምዲ ዘይኮነስ ብትምህርቲ ዝበጸሕዎ ክቡር ኣባ ተኸለሃይማኖት ምስጉን ካህን ካቶሊካዊት ቤተ ክርትያን ዝርከቡላ ዝነበሩ ናይ መንፈሳውን ስጋውን ሕክምና ዓዲ ኢያ ። ሓውትና ወይዘሮ ለተኪዳን እምበኣር ኣብዛ ዓዲ እዚኣ ኢያ ተወሊዳ ኣብ መንጎ 7 ኣሕዋት ፣ 3 ኣወዳትን 4 ኣዋልድን ከኣ ዓብያ ።

ካብ 1ይ ክሳብ 4ይ ክፍሊ ኣብ ኣፈልባ ፣ ካብ 5ይ ክሳብ 11 ክፍሊ ኣብ ደቀምሓረ ኣከለ ጉዛይ እናተመላለስኩ ፣ ካብ 11 ክፍሊ ንደሓር ኣብ ቤት ትምህርቲ ሕክምና ኢተጌ መነን ኣስመራ ተማሂራ ። ለተኪዳን ካብ በረኻታት ኤርትራ ንሸንጭሮ ዓላ ኢያ ብቀረባ እትፈልጥ ። ምክንያቱ ከኣ ሕርሻ እንዳቦኣ ኣብኡ ስለ ዝኾነ ። ለተኪዳን ግን ዋላ'ኳ ብኣተዓባብያ ንል ዓላ እንተኾነት ብዕድሜ ገና ንእሽቶ ስለ ዝነበረት ዋላ'ኳ ምስ ጅብሃ ናይ ማዕዶ ኣፍልጦ እንተነበራ ፣ መንእሴት ኤርትራ ኣብ ጅብሃን ሻዕብያን ክውሕዙ ኣብ ዝጀመሩሉ ጊዜ ግን ንሳን ገሊኣቶም መማህርታን ብሓደ ክፍለማርያም ሚካኤል እተባህለ ናይ ውሽጣዊ ስርዓት ኣባል ምስ ተ.ሓ.ኤ. ርኽክብ ገበሩ ። ደሓር'ውን ብኣኡ ተሰንዮም ንሚዳ ወጹ ።

ሓንቲ መዓልቲ ብዝገበርዎ ቁጻራ መሰረት ኣብ ዕዳጋ ሓሙስ ተራኽቡ ። ካብዚ ከኣ ብክፍለማርያም ተሰኒዮም ንብሉኮ ጉዳይፍ ከዱ ። ኣብዚ ብግቡእ ተፈተሹ ። እኹል ምድላው ገይሮም ስለ ዝነበሩ ግዳ ብዘይ ገለ ጸገም ተኻረጁ ።

ብምስጢራዊ ኣገባብ ብፋዳኢን ይወሃቦም ብዝነበረ መምርሒ መሰረት ወይዘሮ ለተኪዳንን እዘን ኣስማተን ኣብ ላዕሊ ተጠቒሱ ዘሎ ደቂ ሓንቲ ክፍሊ መማህርታን እዞም ኣስማቶም ኣብ ታሕቲ ተዘርዚሩ ዘሎ ኣወዳትን ኣብ ኣጋ ፍርቂ ናይ 70ታት ኣብ ሚዳ ክቃለሱ ወሰኑ ። ንሓንቲ ብተፈጥሮኣ ነባዒት ካብኣታቶም ብኣከዳድና ሓዘንተኛ ኣምሰልዎ ። ሓንቲ ክሳብ 15 ሰባት እትሕዝ ኣውቶቡስ ብምክራይን መኸድን መምለስን ዋጋ መጉዓዝያ ብምክፋልን ከኣ ካብ ኣስመራ ንዓዲ ገብራይ ተጓዕዙ ። ኣብ ዓዲ ገብራይ ንዋና ኣውቶቡስ ነስመራ ከምዘይምለሱ ተገልጸሉ ። ጉዳዩ ዓው ኢልካ ዘይብከዮ ሞት ሕጹይ ። ብዙሕ ድንጋጼ እናተሰምዖ ከኣ ተሰናበተን ።

ከም ዝዘከረኒ ፣

1. ሃብተ ጸጋይ
2. ሃይለ ማርያም ተስፋ ሚካኤል
3. ገረዝጊሄር . . .
4. ዓሊ . . .
5. ኣብርሃም . . .
6. ሙሳ . . .
7. ጠዓም . . .

ዝበሃሉ ኣወዳት እውን ምስዘን ኣዋልድ እዚኣተን ንሚዳ ዝወጹ ደቂ ክፍለን ዘይኮነስ ደቂ ቤት ትምህርተን መማህርተን ነይሮም ። ክሳብቲ ተ.ሓ.ኤ. ኣብ ሚዳ ዝነበረትሉ ጊዜ ብእተፈላለዩ ሞያዊ ደረጃታት ብዓቢ ተገዳስነትን ተወፋይነትን ብምቕላሶም ከኣ ክብ ዝበለ ምስጋናይን ሰላምታይን ኣቕርበሎም ።

እዘም ተመሃርቲ ኣዚኣቶም ንሚዳ ንምውጻእ እተሰማምዑሉ ናይ ሓባር ምክንያት ንቀብሪ ይክዱ ምህላዎም ነበረ ። ነዚ ክሕግዎም ብማለት ሒዞሙዎ ንዝነበሩ ገለ መድሃኒትን መሳሪያታትን ሕክምናን ከኣ ቋረጣ ኣምሲሎም ኣቕረቡዎ ። ድሕርቲ ንዓዲ ከፈለትን ንባምብቅን ጉዕዞኦም ቀጸሉ ። ኣብተን መዓልታት እቲኣተን እብ ባምብቅ ካብ ዝነበሩ ሰባት ኩሎም ብቀዳምነት ግን ካብ ኣቦታትን ኣደታትን በዘን ብኣክዳድናኤን ፣ ብኣመሻሸጣ ጸጉሪ ርእሰን ፣ ማራኺ ብዘኸነ ናይ ጉርዝውና ዕድሜኤን ዘይተዛረበ ፣ ኣድናቕቱ ዘይገለጸ ፣ ነዚኣተንስ ብጽቡቕ ዕምባባታት ኣብ እተሸለመ ዳሳት ተመርዕዎን እምበር ነዚኣተንዶ ብኩነታት ተገዲደን ምስ ኩናት ዝምድና ኣብ ዘለዎ ሰራሕ ተእትወን ? እናበለ ልባዊ ስምዒቱ ካብ ምግላጽ እተቁጠበ የለን ።

ኣብዚ ጊዜ'ዚ ኣብ ዓዲ ከፈለትን ዴዳን ብምኻድ ፣ ሰራሕን ብክሻፋ (ብቢኖኮሎ) ቡብተራ ንከተማ ኣሰመራ ክትርኢ ምውዓል ኮነ ። ቊጽሪ ተሰለፍቲ እናወሰኸ ብዘኸደ ፣ ብፍላይ እተን ደቀንሱትኹ ነቲ ብዘይ ገለ ሰራሕ ኣብ ገዛ ኮፍ ኢልካ ምውዓል ስለ ዘይፈተውኦ ወተሃደራዊ ታዕሊምን ፖሊቲካዊ ትምህርትን ክወሃበን ሓተታ ። ሕቶኤን ተቐባልነት ብዘረኸበ ከእ ። ኣብ ክልተ ግሩፕ ብምምቃል ንኩሉ ግቡኣተን ብዝነኣድ ብቕዓት ኣብ ተግባር ከተርጉምኦ ጀመራ ። ኣብዚ ጊዜ'ዚ ባምብቅ ናይ ሓደሲቲ ተሰለፍቲ መደበር ነበረት ። ንኣደሲቲ ተሰለፍቲ እውን መደበራት ታዕሊም ተወሰነሎም ። ሕረት ዑና ፣ ደምበ ጎሎም ፣ ባምብቅ ፣ ጉልቃ ኮምኡ'ውን ካብ ምድሪበይ ፣ ዴዳ ፣ ቀራና ኩዶ ክሳብ ዓዲ ብደልን ዓዲ ንኣምንን ናይ ሕክምና ኣገልግሎት ተሰፋሕፍሑ ።

ብዘተረፈ ፣ ኣነ ለተኪዳንን ምሉእ ሕዝብን ሰራዊትን ጀብሃን ከም ዝኣምነሉ ኣብ ተ.ሓ.ኤ. ተወዳዳሪ ዘይብሉ ተቐባልነት ዝነበራ ክፍሊ ፣ ሃገራዊት ክፍሊ ምንቕቓሕ ትያትርን ሙዚቃን (ሃ.ክ.ም.ት.ሙ.) ኢያ ። እኳ ደኣ ፣ ንጉሰ ሃይለ (መንሰዓይ) ሓላፊ ሃገራዊት ክፍሊ ምንቕቓሕ ትያትርን ሙዚቃን ተ.ሓ.ኤ. ነበር ከም ዘረጋገጸለይ ፣ ኣብ መንጎ 1970 = 1980 ዓ.ም.ፈ. ዝሰፍሑ መሬት ኤርትራ ማለት ደንክል ፣ ኣክለ ጉዛይ ፣ ሰራየ ፣ ሓማሴን ፣ ሰንሒት ፣ ባርካ ፣ ጋሸን ስቲትን ኣብ ትሕቲ ምምሕዳር ተ.ሓ.ኤ. ኢያ ነይሩ ። ቡብጊዜኡ ብካድራት ውድብ ንሕዝብን ሰራዊትን ይግለጽ ከም ዝነበረ ከኣ ሃገራዊት ክፍሊ ምንቕቓሕ ትያትርን ሙዚቃን (ሃ.ክ.ም.ት.ሙ.) ናይ ተ.ሓ.ኤ. ዳርጋ ኣብ ኩለን ምምሕዳራት ኤርትራን ኣብ ሱዳን ኣብ ዝርከባ መዓሰከራት ሰደተኛታት ኤርትራን ኣብ ገሊኤን ዓበይቲ ከተማታት ሱዳንን ኣዚዩ ማራኺ ዝኸነ ባህላዊ መደባት ተርኢ ነበረት ። ኣብ ምምሕዳር ቊ. 10 (ኣክለ ጉዛይ) ንኣብነት ኣብ ጸሮና ፣ ኣብ ሓላይ ፣ ኣብ ጉራዕ ኣርእያ ። ንሕቶ ስምረት ንምቅርራብ ከኣ ኣብ ምራራ (ሰሜናዊ ባሕሪ) ፣ ኣብ ዛግር (ካርነሽም ፣ ኣብ ራማ (ዳዕሮ ተኸሊ - ትግራይ) ፣ ኣብ ባድመ ፣ ኣብ ተሰነይ ፣ ኣብ ኣቕርደት ወዘተ . . . ብዘተረፈ ኣብ ብዙሓት እስትራተጂካውያን ዓድታት ከበሳ ኤርትራ ኮምኡ'ውን ኣብ ቃርራ ፣ ኣብ ሰዋክን ፣ ኣብ ፖርት ሱዳን ፣ ኣብ ካርቱም ፣ ኣብ ኣል ኡብይድ ወዘተ, , , ሰራሓ ።

ብዘተረፈ ፣ ታሪኽ ሰውራ ኤርትራ ከም ዝምሰክሮ ፣ ኣብ ኤርትራ ንደሞክራሲያዊ ኣሰራርሓ ዝቐረበት ውድብ ጀብሃ ክትከውን እንክላ ንወተሃደራዊ ዲሲፕሊን ማለት ብዲክታቶርያዊ ኣገባብ ምምሕዳር ዝቐረበት ግን ሻዕቢያ ኢያ ነይራ ። ኢሂ ሕዝቢ ኤርትራ ፣ በዚ ኣበሃህላ እዚ ዘይሰማማዕ ናይ ሕልና ጸማም ኣካል ኣሎና ዲዩ ?

እቲ ዘሕዘን ፣ ድሕሪ 1981 ዓ.ም.ፈ ብሰንኪ እቲ ሻዕብያን ወያኔን ናይ ሻራነት ውዕል ብምፍርራም ኣብ ልዕሊኣ ዝወሰድኦ ኣዕናዊ ሰጉምቲ ጅብሃ ካብ ሜዳ ኤርትራ ሰለ ዝወጸት እዘን ተመሃርቲ ቤት ትምህርቲ ነርስ እውን ከም ኩሎም መቐልሰትና ናብ ሰደት ብምምራሕ ምስ መካብብሮ ዲያስፖራ ተሳሚድና ንርኩብ ምህላውና ኢዩ ።

ንጉሰ ሃይለ (መንሰዓይ) እምበኣር ፣ ጽሕፍተይ እብ ምድምዳም ፣ በዚ ኣጋጣሚ እዚ ፣ እግዚኣብሔር ንቀጻሊ ሕይወት ሕዝቢ ኤርትራ ብዘይ ፖሊቲካውን ሃይማኖታውን ትውልዳውን ኣፈላላይ ዘመኣድር ካብ ናይ ዝሓለፈ ዝሓሸ ስርዓት ክህበና እምነ !!!

21 March 2021